

Leden van plaatselijke, regionale en landelijke maatschappelijke voorhoedes kunnen meer dan nu hun betrokkenheid tonen bij het onderwijs. Het onderwijs kan deze steun goed gebruiken.

Samenvatting

Leden van plaatselijke, regionale en landelijke voorhoedes kunnen zich meer dan nu vrijwillig en persoonlijk inzetten in het onderwijs. In dit advies gaat het de Onderwijsraad daarbij met name om een inhoudelijke inzet. Zij kunnen leerlingen binnen het curriculum of extracurriculair verrijking bieden door hun persoonlijke kennis. De raad spreekt in deze context van het onderwijsprogramma met maatschappelijke voorhoedes van de school. Dit laat uiteraard onverlet dat leden van de voorhoedes ook andere taken zouden kunnen vervullen, bijvoorbeeld in besturen en raden van toezicht.

Voorhoedes kunnen rolmodel zijn

Voorhoedes komen in verschillende soorten voor. Het kan daarbij gaan om breed erkende voorhoedes in sectoren als kunst, industrie, dienstverlening, bestuur, sport, recht en zorg, maar het kan ook gaan om voorhoedes in een beperkte kring die evenzeer voor het functioneren van de maatschappij belangrijk zijn. Van belang is dat de persoon in kwestie als rolmodel kan dienen voor leerlingen en studenten en dus enige aansluiting heeft met hun belevingswereld.

Deze inhoudelijke inzet van voorhoedes voor het onderwijs is een onderdeel van een breder concept van de raad: het zogenoemde uitgebreid onderwijs. De raad ziet onderwijs niet beperkt tot het reguliere programma binnen de bekostigde uren: er is meer te leren en bovendien hebben bepaalde leerlingen en studenten meer tijd nodig om de wettelijke standaarden te halen. Uitgebreid onderwijs heeft betrekking op extra aanbod of extra gebruik op scholen in primair en voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, met als doel om leerprestaties te verbeteren, een verrijkend programma te bieden of een oriëntatie te geven op arbeid en samenleving. Daar waar de raad voor het uitgebreid onderwijs een beroep zou willen doen op de inzet van externen voor de verrijking van het onderwijsprogramma of als oriëntatie, komt ook het onderwijsprogramma met maatschappelijke voorhoedes in beeld.

Scholen kunnen steun gebruiken

De raad ziet twee aanleidingen om maatschappelijke voorhoedes meer bij het onderwijs te betrekken: De eerste is dat het onderwijs steun vanuit de maatschappij goed kan gebruiken. Wanneer leden van maatschappelijke voorhoedes zich voor onderwijs inzetten, kan dat scholen een steviger gevoel van eigenwaarde geven. Een andere aanleiding is dat betrokkenheid van maatschappelijke voorhoedes nu minder vanzelfsprekend is dan vroeger. Zo is de inzet in de bestuurlijke lijn verminderd. Veel kleine besturen zijn opgegaan in grotere besturen waardoor minder mensen een bestuurlijke verantwoordelijkheid dragen en het maatschappelijk draagvlak van scholen langs die weg minder goed tot stand komt. De voorhoedes spelen hierin dus een kleinere rol dan voorheen. Het onderwijs en de maatschappij zijn door dit soort veranderingen in zekere zin uit elkaar gegroeid. De raad adviseert een hernieuwd gevoel van eigenaarschap van

het onderwijs te bevorderen. Deze betrokkenheid zou echter wel op een moderne manier kunnen worden vormgegeven.

Het door de raad voorgestelde onderwijsprogramma met maatschappelijke voorhoedes zal niet de oplossing zijn voor de ontbrekende samenhang tussen maatschappij en onderwijs, maar het kan wel een stap in de goede richting zijn. Daarnaast bevredigt het ook de behoefte die in het onderwijs bestaat aan aansprekende rolmodellen.

Maatschappelijke voorhoedes blijken welwillend, maar weten de weg naar het onderwijs niet altijd te vinden. Er is wel een versnipperd aanbod van allerlei initiatieven van organisaties van maatschappelijke voorhoedes, zoals de serviceclubs en de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel. Landelijke organisaties van voorhoedes geven wel aan dat het lastig is dat 'onderwijs' geen herkenbaar eenduidig aanspreekpunt heeft.

Geen gedwongen formats

Scholen en opleidingen zien zeker de meerwaarde van de inzet van maatschappelijke voorhoedes in het onderwijs. Ze geven vaak ook aan dat ze gebruikmaken van bijvoorbeeld gast sprekers. Dit lijkt alleen niet structureel te gebeuren, maar met name op initiatief van individuele docenten. Scholen geven wel aan dat de regie bij scholen moet liggen en dat er geen gedwongen formats aan ten grondslag moeten liggen. Scholen willen de inzet van externen aan hun behoefte kunnen aanpassen.

Wel een programmatische opzet

Wat de raad voor ogen staat is dat elke school of opleiding keuzes maakt hoe zij de inzet van maatschappelijke voorhoedes wil vormgeven. Daardoor is het ook voor de maatschappelijke voorhoedes duidelijk waarvoor zij bij scholen en opleidingen kunnen aankloppen en op welke manier zij hun betrokkenheid kunnen vormgeven. De raad geeft daarbij de voorkeur aan een programmatische opzet: een programma met inzet van maatschappelijke voorhoedes voor leerlingen en studenten en evenzeer voor leraren en docenten. Scholen en opleidingen kunnen bijvoorbeeld elk jaar voor een ander thema kiezen en daarbinnen gebruikmaken van voorhoedes. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn het organiseren van een vrijwillig extracurriculair aanbod op zaterdag of doordeweekse middagen.

Aanbevelingen: onderwijsprogramma met maatschappelijke voorhoedes

De raad adviseert een onderwijsprogramma met maatschappelijke voorhoedes in het onderwijs in te zetten om leerlingen en studenten een bredere oriëntatie op de maatschappij mee te geven. Ook voor leraren en docenten kan een speciaal op hen gericht programma inspirerend werken. Daarenboven zullen scholen en opleidingen zich door de betrokkenheid van maatschappelijke voorhoedes meer gesteund weten door hun omgeving. Maatschappelijke voorhoedes kunnen door mee te doen aan dit programma hun bevoegdheid doorgeven aan een volgende generatie, hun sector bij leerlingen op de kaart zetten en een bijdrage leveren aan de betere scholing van leerlingen en studenten.

Om dit te bereiken is het wel van belang om het onderwijsprogramma met maatschappelijke voorhoedes op de kaart te zetten. De raad formuleert hiervoor een aantal aanbevelingen. Ten eerste stelt hij de minister voor om in contact te treden met vertegenwoordigers van de maatschappelijke voorhoedes en hen zo voor het onderwijsprogramma met maatschappelijke voorhoedes te interesseren en de wederzijdse belangen te onderkennen. Vervolgens is het zaak om vertegenwoordigers van maatschappelijke voorhoedes en het onderwijsveld met elkaar

in contact te brengen. Om dit goed te laten verlopen, stelt de raad voor om gebruik te maken van al bestaande plaatselijke en landelijke initiatieven en organisaties. Deze hebben inmiddels al ervaring opgebouwd en kunnen bovendien dienen als zogenoemde 'neutrale tafel' zonder eigen belang. Als laatste stelt de raad voor om als proef een aantal lokale samenwerkingsverbanden te stimuleren om hierdoor meer kennis op te doen, die het hele onderwijsveld ten goede kan komen.